

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>Πρόλογος</i>	17
<i>Εισαγωγή</i>	21

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

1. ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΡΟΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΟΥΣ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ

1.1. Οι δικοί μας και οι άλλοι... ..	30
1.2. Εννοιολογικοί προσδιορισμοί	33
1.3. Στερεότυπα και μύθοι για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες	38

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑΣ

2.1. Εκπαιδευτικά μοντέλα	56
2.2. Η επιστροφή της αφομοίωσης	64

3. Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ: ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

3.1. Το διεθνές πλαίσιο	68
3.2. Οι χώρες τελικού προορισμού	71

3.3. Η Τουρκία ως χώρα-γέφυρα	77
3.4. Το ελληνικό παράδειγμα	80
3.4.1. Το παρελθόν, το παρόν και οι αριθμοί	80
3.4.2. Πρόσφυγες και εκπαίδευση στην Ελλάδα	81
3.4.3. Τα πρώτα βήματα της μη τυπικής εκπαίδευσης προσφύγων	84
3.4.4. Η ένταξη των παιδιών με προσφυγικό υπόβαθρο στην τυπική εκπαίδευση.	89
3.4.5. Απάντηση σε μια πρόκληση διαχείρισης ή σε μια εκπαιδευτική πρόκληση; Μύθοι και πραγματικότητες για τον προενταξιακό διαχωρισμό.	97
4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΟΜΟΡΦΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ: ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ	
4.1. Οι στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στη διαφορετικότητα	102
4.2. Εκπαιδευτικοί και διαπολιτισμική ικανότητα.	110
4.3. Αποτύπωση και ανάπτυξη της διαπολιτισμικής ικανότητας.	114
4.4. Η έρευνα ΕΠΟΕ	116
4.4.1. Το δείγμα	117
4.4.2. Τα σημαντικά εμπόδια για την ένταξη.	119
4.4.3. Το σημαντικότερο εμπόδιο	122
4.4.4. Η ποιότητα της εκπαίδευσης.	123
4.4.5. Οι προθέσεις σε σχέση με την εκπαιδευτική ένταξη.	124
4.4.6. Πολιτισμική αλλοίωση και υποβάθμιση του σχολείου.	126
4.4.7. Εκπαιδευτικές προσδοκίες.	128
4.4.8. Οι γλώσσες προέλευσης στο σχολείο	129
4.4.9. Εξαρχής συνεκπαίδευση ή προπαρασκευαστικό έτος;	131
4.4.10. Οι προτάσεις των εκπαιδευτικών.	136
4.4.11. Τι μας μαθαίνει η εκπαίδευση των μαθητών με προσφυγικό υπόβαθρο	139
4.4.12. Προσδοκίες σε σχέση με την επιμόρφωση	143
4.5. Η έρευνα ΜΠΕΣ	145
4.5.1. Οι εκπαιδευτικοί για τους μαθητές με προσφυγικό υπόβαθρο	146
4.5.1.1. Επαγγελματική διαδρομή και προσδιορισμός του τρέχοντος εκπαιδευτικού ρόλου.	147
4.5.1.2. Η πρώτη επαφή	148
4.5.1.3. Θέτοντας στόχους και σχεδιάζοντας	150
4.5.1.4. Η ανάγκη για υποστήριξη	154

4.5.1.5. Τι κάνει αποτελεσματικό έναν εκπαιδευτικό;	156
4.5.1.6. Αναστοχαστικές διαδρομές	157
4.5.2. Η φωνή των μαθητών	163
4.6. Συζήτηση: Μια συνθετική ανάγνωση των ερευνών ΕΠΟΕ και ΜΠΕΣ	169

5. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

5.1. Προτάσεις για την υποστήριξη της τυπικής εκπαίδευσης με συμπεριληπτικό πρόσημο	173
5.2. Μια εναλλακτική πρόταση για τη μη τυπική εκπαίδευση.	177

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΩΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1. ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΜΕ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ: ΑΠΟ ΤΟ ΤΡΑΥΜΑ ΣΤΗΝ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ

1.1. Κριτική στην παθολογικοποίηση: Σύνδρομο Μετατραυματικού Στρες.	187
1.2. Ο κρίσιμος ρόλος της εκπαίδευσης	193

2. ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

2.1. Το άτομο: Μαθησιακές ανάγκες.	202
2.1.1. Μαθητική ταυτότητα	204
2.1.2. Η γλωσσική εκμάθηση ως παραδειγματική μαθησιακή ανάγκη.	208
2.2. Το άτομο: Ψυχοσυναισθηματικές και κοινωνικές ανάγκες.	212
2.2.1. Συνθήκες αποδυνάμωσης και συνθήκες προστασίας.	212
2.2.1.1. Απώλεια και κέρδος	213
2.2.1.2. Απομόνωση και αλληλεπίδραση	215
2.2.1.3. Ασφάλεια και ανασφάλεια.	219
2.2.1.4. Αυτοεκτίμηση και μειονεκτικότητα.	223
2.3. Σχολικό πλαίσιο.	229
2.3.1. Κλίμα και έθος.	229
2.3.2. Πεδία εκδήλωσης του σχολικού κλίματος	231
2.3.2.1. Ασφάλεια	232

2.3.2.2. Διαπροσωπικές σχέσεις	233
2.3.2.3. Διδασκαλία και μάθηση	238
2.3.2.4. Το περιβάλλον του σχολείου ως θεσμού	246
2.4. Κοινωνικό πλαίσιο	247
2.4.1. Σχολείο και οικογένεια	247
2.4.2. Σχολείο και κοινότητα	253
2.5. Θεσμικό πλαίσιο	259

ΜΕΡΟΣ Γ΄

ΓΛΩΣΣΑ - ΓΛΩΣΣΕΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

1. ΟΙ ΓΛΩΣΣΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

1.1. Διγλωσσία - πολυγλωσσία	264
1.2. Κοινωνική διγλωσσία (diglossia)	265
1.3. Ατομική διγλωσσία (bilingualism)	268

2. ΓΛΩΣΣΕΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

2.1. Πρώτη/μητρική γλώσσα	272
2.2. Δεύτερη και ξένη γλώσσα	276

3. ΔΙΓΛΩΣΣΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

3.1. Αφαιρετική και προσθετική διγλωσσία	281
3.2. Χρήση και διδασκαλία των πρώτων/μητρικών γλωσσών	288
3.3. Η θέση των πρώτων/μητρικών γλωσσών: Υποτίμηση vs αξιολόγηση	291
3.4. Ο φυσικός ομιλητής ως γλωσσικό και πολιτισμικό πρότυπο υπό αίρεση	301

4. ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ

4.1. Γλωσσικό ρεπερτόριο	304
4.2. Δυναμική διγλωσσία και διαγλωσσικότητα	309
4.3. Ο εκπαιδευτικός ως συνοδοιπόρος στην πολυγλωσσική πορεία	317

5. Η «ΑΛΛΗ» ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ

5.1. Προσεγγίσεις στη διδασκαλία της δεύτερης γλώσσας	324
5.2. Δραστηριότητες, εκπαιδευτικό υλικό και πλαisiώση.	331
5.3. Κανονικότητες και ευελιξία	340
<i>Επίλογος</i>	349
<i>Βιβλιογραφία</i>	353
<i>Παράρτημα</i>	385